

Oppsummering - møte nr. 7 i Nasjonalt geodataråd

Møtet fant sted på Kartkontoret i Oslo, Storgata 33A, 12.mai 2015 kl 10 - 15

Tilstede:

Kirsti Slotsvik (rådets leder), Anita Kjellmann, Anne Cathrine Frøstrup, Arne Bardalen, Ellen de Vibe, Guro Dahle Strøm, Harald Danielsen, Jens Sunde, John Gran, Jon Lea, Mona Høiås Sæther, Tore Brenden, Jane Bordal (for Terje Moe Gustavsen)

Frafall: Jan Gunnar Winther, Terje Moe-Gustavsen, Tore Nepstad, Ellen Hambro

Fra KMD: Jarle Jensen, Kari Strande, Dag Høgvard

Fra Kartverket: Erik Perstuen, Kåre Kyrkjeide, Sissel Skovly (sekretariat)

Gjest: Simen Slotta, Kystverket (for sak 2 - 2/2015)

Saksliste - møte i Nasjonalt geodataråd

Sak 01/2015 Referat frå møtet 4. november 2014

Oppfølging av sakene

Sak 02/2015 Strategi for nasjonal geografisk infrastruktur

1. Kartverket går inn i det nye landskapet – Destinasjon 2015

Kartverkets 4 nye programområder og samarbeid om felles infrastruktur

2. Kunnskapsgrunnlaget og nasjonale kartleggingsprogrammer

Marin og maritim sektor – en naturlig del av infrastrukturen
Satellittdata og tjenester frå Copernicus-programmet – til nytte for Norge
Digital plan- og byggesaksforvaltning – gjennomføring av nasjonalt nasjonalt program
Nasjonalt høydemodell – fra pilot til nasjonalt program
Ledninger i grunnen – samfunnsøkonomisk analyse av nye krav til utveksling

3. Behov for strategisk helhet i satsing og organisering av digitalisering av offentlig sektor

Hvordan bør kommunene integreres i nasjonale infrastrukturtiltak?

4. Utdanning, forskning og rekruttering

Sak 03/2015 Videreføring av Nasjonalt geodataråd

Eventuell oppnevning av nytt geodataråd – endringer i mandata og sammensetning

Sak 04/2015 Eventuelt

Velkommen av Rådets leder Kirsti Slotsvik som informerte om at dette var det siste møtet i dette Rådets virketid på 3 år.

Sak 01 /2015 Referat frå møtet 4. november 2014

Referatet ble godkjent.

Oppfølgingssakene er ivaretatt av dette møtets agenda.

Kronikk om ny nasjonal høydemodell ble skrevet og flere regionale aviser tok den inn.

Sak 02/2015 Strategi for nasjonal geografisk infrastruktur

1. Kartverket går inn i det nye landskapet – Destinasjon 2015 Kartverksjef Anne Cathrine Frøstrup

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 2.1 – Strategisk handlingsplan_Kartverket-» og bakgrunnsnotatet.

Kort oppsummert:

Kartverkets strategiarbeid – Destinasjon 2025 – har kartlagt aktuelle trender i bransjen og med bakgrunn i dette arbeidet ble ny visjon for Kartverket satt – «Det nye landskapet». Vi må se for oss en digital modell av virkeligheten – det virtuelle landskapet. Her vil nasjonal geoportal - noden i infrastrukturen og dens tiltrekningskraft spille en sentral rolle for å lykkes i arbeidet. Noden må gjøres attraktiv og tilrettelegge for andres bruk. Her må alle aktører bidra for å fylle noden med det innholdet som bransjen trenger.

Kartverket har to roller – myndighetsutøver og fasilitator (legge til rette for bruk). For å fylle disse rollene har strategiarbeidet resultert i 4 programmer Kartverket nå skal jobbe videre med. Formidling – forvaltning og kompetanse er tre hovedpunkt det fokuseres på for å nå Kartverkets mål.

Strategisk program 1:

Utvikle én felles nasjonal node for digital stedsrelatert informasjon, som er attraktiv og enkel å levere data til og hente ut ifra.

Strategisk program 2:

Bygge et kompetent fagmiljø som basert på den nasjonale stedsrelaterte digitale infrastrukturen og andre datakilder skal bidra til innovasjon og verdiskaping

Strategisk program 3:

Effektivisere, harmonisere og automatisere oppdatering og kvalitetsforbedring av det geodetiske grunnlag, eiendoms-, kart-, og dybde data.

Strategisk program 4:

Å utvikle Kartverket som myndighetsorgan på en rettssikker, brukervennlig og digital måte, basert på gjeldende rett. Kartverket skal bidra til regelverksutvikling innen fagområdene.

2. Kunnskapsgrunnlaget og nasjonale kartleggingsprogrammer

a. Marin og maritim sektor – en naturlig del av infrastrukturen Simen Slotta, Kystverket

Se presentasjon i prosjektrømmet «Sak 2.2.1 – Nasjonalt geodataråd – Marint - KYV» og bakgrunnsnotatet.

Kort oppsummert:

Det er mange drivere og behov i marin/maritim sektor på kortere og lengre sikt som har vært bakgrunn for ønsket om å opprette en arbeidsgruppe som skal utrede implementering av marine/maritime data i den nasjonale geografiske infrastrukturen. Arbeidsgruppen skal ledes av Kystverket. Mandat er under utarbeidelse og aktuelle deltakere til arbeidsgruppen vurderes. Utkast til gjennomføringsplan skal legges fram for samordningsgruppen 21.mai.

Flere Norge digitalt-parter er i dag engasjert i prosjekter, samarbeid og strategiarbeid innenfor marin/maritim sektor – både nasjonalt og internasjonalt. Barentswatch, Kyst-Mareano, faglig forum, e-navigation og EMOD-net er arenaer hvor sektoren samarbeider. Det er en målsetting å utvikle et felles situasjonsbilde for planlegging og forvaltning.

Automatic Identification System (AIS) synliggjør behov og muligheter for å satse på «Big data». Dette har Kystverket mye fokus på nå.

På spørsmål fra Rådet om hvordan få flere marine/maritime data og tjenester inn i noden slik at den blir en magnet for de som trenger disse dataene, kan svaret være å vurdere om kravene til dokumentasjon bør senkes. En del av dagens krav kan føles for rigide innenfor denne sektoren.

Videre kom det spørsmål om de klimamessige utfordringene ville bli tema i arbeidsgruppen, noe som ble bekreftet selv om gruppen ikke har kommet i gang ennå.

Rådet er også opptatt av at man ser på utfordringene skjærgård/kystlinje og tar med de som er ansvarlige for planlegging og forvaltning i kystsonen. Kommunal forvaltning vil bli representert i arbeidsgruppa.

På spørsmål om involvering av samferdselssektoren i arbeidet ble det understreket at Kystverket vil ha et hovedansvar på dette området.

b. Satellittdata og tjenester fra Copernicus-programmet – til nytte for Norge Guro Dahle Strøm, Norsk Romsenter

Se presentasjon i prosjektrømmet «Sak 2.2.2.a – NGeoRåd_Copernicus_mai_2015» og bakgrunnsnotatet.

Kort oppsummert:

Mens Rådet hadde møte, ble revidert nasjonalbudsjett lagt fram. Utvikling av trinn 1 av nasjonalt bakkeselement er snart ferdig og Norsk romsenter fikk nå tilleggsbevilgninger for resten av 2015 slik at Norge kan starte på trinn 2. Det er foreløpig ikke bevilget noe for de påfølgende år.

Copernicus-programmet går sin gang, og det er avholdt flere møter hvor Norge har deltatt. Siden Norge ikke er medlem av EU, er det spesielt viktig å posisjonere seg i grupper og komiteer i programmet. Det ansettes nå en norsk ekspert til Copernicussekretariatet i Brussel.

Satelitter som allerede er skutt opp fungerer bra og det er planer for flere oppskytinger i 2015 og 2016.

Norge har nå fornyet kontrakten med EU for lesing av data. Det skal etableres en node i hvert land som skal håndtere de nasjonale behovene for tilgang til dataene. I Norge er det KSAT som er denne noden. I regi av Norge digitalt er det blitt utarbeidet forslag til satsing på utvikling av nasjonale arkivløsninger som skal kunne integreres i den geografiske infrastrukturen.

Medlemmer av Rådet opplyste om at det nå er lyst ut flere store kontrakter hvor Copernicus-data skal tas i bruk i klimaprosjekter.

c. Digital plan- og byggesaksforvaltning – gjennomføring av nasjonalt program Kari Strande, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)

Se presentasjon i prosjektrummet «Sak 2.2.3 – IKT-satsing på effektive planprosesser» og bakgrunnsnotatet.

Kort oppsummert:

Det foregår nå et omfattende arbeid for å effektivisere plan- og byggesaksprosesser. Endringer i Plan- og bygningsloven - for eksempel at man kan bygge inntil 50 kvm uten å søke – synliggjør et enda større behov for enkel og effektiv tilgang til plandata med tilhørende reguleringsbestemmelser, slik at brukeren kan gjøre så mye som mulig av «saksbehandlingen» selv.

Utfordringene er i første rekke å etablere digitale planregister i flere kommuner og videre forvaltning av planinformasjon. Det er viktig å få integrert planinformasjon mot fagsystemene i kommunene.

Fulldigitale planregister vil gi lettere en elektronisk byggesaksbehandling. Direktoratet for byggkvalitet og KommIT har i flere år jobbet med elektronisk byggesak og byggsøk. Det er blitt gitt flere innspill fra disse til prosessen for digitale planregister og plandialog

Alle Norge digitalt-parter bidrar til samfinansiering av arbeidet med etablering av digitalt planregister og Fylkesmannssembetet trekkes spesielt fram her. Alle relevante informasjonskanaler bør benyttes til å synliggjøre nytteverdien av arbeidet.

Prosjektet har vurdert tiltak på kort og lengre sikt for å komme i mål med fulldigitale planregister og digital plandialog. Flere kommuner og kommunesamarbeid har allerede tatt dette i bruk og erfaringene herfra tas videre med i prosessen.

KMD har gjennomført en anbudsprosess for anskaffelse av prosessleder for utvikling av 3D arealplan og digitalisering av planleggingsprosesser etter plan- og bygningsloven samt rammeavtaler for utvikling av tilsvarende. Det forventes kontraktsinngåelse i løpet av mai.

Rådet er opptatt av at løsningene som etableres gir brukeren trygghet i prosessen slik at det ikke kan misforstås hva som er godkjent ihht planer og tilhørende reguleringsbestemmelser. Målet om full digitalisering er kanskje ikke fullt mulig. Kommunene må fortsatt ha mulighet for fleksibilitet og

mulighet for skjønnsbasert byggesak. Ønsket om at brukeren selv i stor grad kan foreta en gjennomgang av kommunens prosess i søknadsprosessen er nå et viktig og modent initiativ som det må samarbeides om. Initiativet til et program i regi av KMD blir godt mottatt.

d. Nasjonal høydmodell – fra pilot til program
Erik Perstuen, Kartverket

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 2.2.4 – Nasjonal høydmodell_Rådet» og bakgrunnsnotatet.

Kort oppsummert:

Allerede i 2010 ble det tatt initiativ til et program for etablering av en detaljert nasjonal høydmodell og i 2013/2014 ble det gjennomført et forprosjekt for å dokumentere behovet. Det ble foreslått et 5-årig program med ramme på ca 300 mill, men statsbudsjettet har kun gitt grønt lys for en pilot i 2015. Flere Norge digitalt-parter bidrar økonomisk – 17,5 millioner til sammen i 2015.

Pilotområdene er fordelt over hele landet og med forskjellige utfordringer. Erfaringene fra dette skal legges til grunn for detaljerte spesifikasjoner og samarbeid i det videre programmet. Det er fortsatt ikke samlet inn data da det ventes på bedre vær og mindre snø. All innsamling av data skal skje i 2015. Det er tre aktører det er inngått avtale med - Terrartec, Cowi og Blom.

Programmet er videre avhengig av etablering av en nasjonal forvaltningsløsning for laserdata. Denne pågår det nå en anskaffelsesprosess for og den synliggjør at kostnadene ved løsningen vil bli høyere enn først antatt.

Det er ikke iverksatt noe prosess for videreføring av programmet utover gjennomføring av piloten.

KMD opplyser at det over sommeren skal settes ned en styringsgruppe for programmet satt sammen av flere departement som har behov for høydedata.

e. Ledninger i grunnen – samfunnsøkonomisk analyse av nye krav til utveksling
Dag Høgvard, Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 2.2.5 – 2015-05 Ledninger i grunnen 01» og bakgrunnsnotatet.

Kort oppsummert:

Samarbeidsforum for ledninger i grunnen er satt sammen av et bredt spekter av interessenter. Videre er det opprettet en arbeidsgruppe satt sammen av flere departement og KS som skal se på regelverket innenfor graving.

Det er to initiativ på gang:

- Felles gravereglement for kommunale veger med høring over sommeren og publisering i november 2015.
- EU – direktiv, 2014/61/EU, som definerer tiltak for å redusere kostnadene ved å anlegge høyhastighetsnett.

Videre har Oslo Economics AS gjennomført en samfunnsøkonomisk analyse av nye krav til registrering og utveksling av informasjon om ledninger i grunnen. Det kan se ut til at det i utkastet til rapport ikke er tatt med alle økonomiske konsekvenser for brukerne ved mulig bortfall av de tjenestene som er avhengige av ledninger i grunnen.

Rådet vil gjerne følge denne saken videre og det blir spennende å se hvordan bruks- og nytteverdien vil bli vektlagt i den videre prosessen.

3. Behovet for strategisk helhet i satsing og organisering av digitalisering av offentlig sektor

Nasjonale/statlige rammevilkår og kommunenes behov på vegne av sine brukere Byplansjef Oslo kommune Ellen de Vibe

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 2.3 – Nasjonalt geodataråd 20150512_EdV-Oslokomm-» og bakgrunnsnotatet

Kort oppsummert:

Det er høye forventninger til gevinstrealiseringen av prosesser for digitalisering, tilgjengeliggjøring og elektroniske tjenester. Det er bevilget 200 millioner over 4 år til plan- og byggesaksløsninger i Oslo kommune.

Det er mange initiativ knyttet til digitalisering av prosesser, men det kan stilles spørsmål om vi drar i samme retning i all iveren over å digitalisere? Det bør utarbeides en samlet strategi for brukerutvikling.

Bør offentlig sektor bli flinkere selv for å kunne stille høyere krav til privat næringsliv, er vi et godt nok eksempel? Må vi bli bedre på tilrettelegging for å kunne stille høyere krav?

Det er viktig at det gis forutsigbarhet og at det gjøres en langsiktig planlegging i gjennomføring og utvikling av digitaliseringsprogrammer. Selvbetjening reduseres saksbehandlingstid, men samtidig kan det øke risikoen for feil. Det må være tatt høyde for alle juridiske forhold også med tanke på konsekvenser for brukeren.

Oslo kommune vurderer å legge ut nabolister ifm byggesak. Den kan kun legges ut ved en konkret innsynsbegjæring. MinID skal benyttes og det blir definert som forespørsel om innsyn.

Digitalisert saksbehandling stiller høye krav til kommunens data. Frigivelse av data vil redusere inntekten som muliggjør nykartlegging, revidering og forvaltning av data. Oslo kommune avventer den nasjonale planen for frigivelse av data, men ser for seg at det skal foregå trinnvis hvor det frigis til enkelte formål i første fase.

Innlegget trakk opp en rekke viktige problemstillinger som flere av rådets medlemmer understreket behovet at settes på dagsorden i kommende møter.

4. Utdanning, forskning og rektuttering på fagområdet Jane Bordal, Vegdirektoratet

Se presentasjon i prosjekttrommet «Sak 2.4-Nasjonalt geodataråd 12 mai 2015_svv» og bakgrunnsnotatet

Kort oppsummert:

Vegvesenets virksomhet krever et bredt og sammensatt spekter av kompetanse – ikke bare på vegfaglige eller geodatafaglige. Vegdatabanken (NVDB) er vegvesenets base for all informasjon og ble åpnet for 3 år siden. Dette setter press på etaten til å ha gode data og det krever sikker datafangst. For at dette skal gjennomføres kreves en klar bestilling fra Vegdirektoratet, riktig organisering, riktig kompetanse, fokus på god ledelse og konsekvenskultur samt brukervennlig verktøy. På den måten ønsker man å komme bort fra den tradisjonelle situasjonen der hvert fag har sitt system og over til mer helhetlige systemløsninger på tvers av organisasjonen.

Det er i dag få studenter som velger et utdanningsløp innenfor kart- og geomatikkfagene. I samarbeid med NTNU og Jernbaneverket, kan man ved NTNU ta en erfaringsbasert mastergrad i veg og jernbane-fag. Det kreves en godkjent bachelor med nok matte for å påbegynne dette. Modulene koster kr 8 500 . Det er nå i samarbeid med fylkeskommunene også laget et program for kollektivkompetanse. For å opprettholde stillinger og kompetansen innenfor fagretningen ved NTNU, bistår vegvesenet også økonomisk. Noe tilsvarende kunne vært organisert på det geodatafaglige området dersom noen større aktører går sammen om dette.

Det opplyses fra medlemmer av Rådet at det er større søkning til fagretningene for geodata og geomatikk enn på lenge ved NMBU, og man håper på tilsvarende trend ved andre studiesteder.

Sak 03 /2015 – Videreføring av Nasjonalt geodataråd

Ekspedisjonssjef Jarle Jensen, Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Det er tatt en avgjørelse på at Nasjonalt geodataråd skal fortsette.

Flere muligheter er vurdert, men konklusjonen er at dette området har stor betydning og er verdifullt for samfunnet – og at Rådet derfor skal fortsette.

Det dreier seg om verdifulle data som skal spille sammen og departementet har fått gode innspill i flere strategisk viktige spørsmål. Rådet representerer en unik bredde i sammensetning og samhandling og kan bidra til å forene retningen på politikktutforming og utvikling av fagområdet. Prosessen rundt Rådet oppfattes som ryddig og erfaringene med sekretariat i Kartverket er gode.

Avgjørelsen skal igjennom en formell politisk prosess og det må foretas en reåpning av Nasjonalt geodataråd. En reåpning gjøres ikke av Kongen i statsråd.

Videre vil KMD vurdere sammensetting av nytt Råd. Flere momenter ved valg av representanter må vurderes – privat/offentlig sektor, kvinner/menn, hvilket nivå i organisasjonene skal representantene komme fra med mer. Det vil ikke bli flere medlemmer i Rådet – skal nye inn, må andre ut.

Mandatet er fortsatt dekkende for Rådet. Det vil ikke bli gjort store endringer på det.

Departementet takker Rådets medlemmer for at de har tatt seg tid til å møte og takker for de nyttige rådene som er blitt gitt i dette Rådets virketid på 3 år.

Kommentarer og tanker om prioriterte saksområder fra medlemmer i Rådet:

En generell tilbakemelding er at det har vært nyttige møter med viktige saker på agendaen. Flere av representantene understreker at fokus framover bør legges på klimaspørsmål. Hvordan kan vi bidra til et robust og omstillingsdyktig samfunn og sikre god ressursutnyttelse.

Det er behov for videre innsats innenfor kunnskapsutvikling og støtte forskning på dette området. Dette vil igjen kunne understøtte konkurransedyktighet og verdiskapning i samfunnet. Kompetanse på dette området vil også i framtiden kunne være egnet for eksport fra norsk næringsliv.

Kommunerepresentanter ser stor nytte av å møte mange statlige etater samtidig. Strategiske prosesser som pågår i staten er nyttig informasjon. Kommunene blir sentral framover som den offentlige inngangen/portalen brukerne møter til offentligheten. Da bør brukerutvikling stå i sentrum i prosessene videre, men også mindre kommuners kompetansenivå på fagområdet må tas på alvor. God bestillerkompetanse vil bli enda viktigere for kommunene på en rekke fagområder og samarbeid med de statlige etatene på dette området kan videreutvikles. Det er viktig at råd også er signert kommunene og kommunenes deltakelse i Rådet har sikret kvaliteten av flere råd. Kommunene mener også at det er viktig med fokus på klima, og videre på kompetanse og kommunens rolle i infrastrukturen.

Rådet har vært nyttig til å meisle en helhetlig strategi for infrastrukturen. Det brede spekter av etater som sitter i Rådet har gitt nyttig kompetanseoverføring. Flere medlemmer uttrykte nytten av å møte personer som sitter i samme rolle i andre etater.

Det er viktig at etatene i bransjen er robuste og omstillingsdyktige. Fokus på å utnytte ressurser, kunnskapsutveksling, verdiskapningskompetanse og effektiviseringsprosesser blir veldig viktig framover, men kvalitet på dataene er det aller viktigste for å komme videre.